

Kirkefondets årsberetning 2019

Et samfund i forandring – hvad bliver folkekirkens svar?

I anledning af Kirkefondets 75 års jubilæum i 1965 udkom et skrift med titlen ”Kirken til millionbyen”. Her betegnes Kirkefondet som en protestaktion, der senere har udviklet sig til en institution. Kirkefondet må ikke opfattes endsige opleves, som en institution – vi skal derimod opleves som en dynamisk organisme, der til stadighed udvikler og udfordrer folkekirken, så den er vedkommende, nærværende og en aktiv del af et samfund i forandring. Det har det seneste års aktiviteter bekræftet, hvor vi har været ambitiøse ved at engagere os i rigtig mange spændende projekter og haft et højt aktivitetsniveau. Det håber vi, at du får bekræftet, når du har læst beretningen.

Historieskrivning

Tirsdag 27. august 2019 blev der skrevet historie. Måske ikke verdenshistorie, men i hvert fald Danmarkshistorie, for den dag blev Danmarks første husbådskirke indviet af Københavns biskop, Peter Skov-Jakobsen. Det fandt sted ved Teglholmen i København ud for den grund, hvor Sydhavn Sogn planlægger at bygge en ny kirke. Indtil kirken står færdig er husbådskirken udlånt til Sydhavn Sogn, som kan bruge den som midlertidig kirke – akkurat som det var tilfældet med de mange vandrekirker, som Kirkefondet har haft udlejet til folkekirken gennem tiden.

Husbådskirken er på den måde nærmest en slags vandrekirke version 2.0. Husbådskirken er et naturligt svar på de forandringer, der er sket i landets større byer gennem de seneste 10-15 år, hvor flere og flere havneområder er blevet inddraget til beboelse.

Allerede i 2015 blev ideen med at være ”kirke på vandet” afprøvet, da Kirkefondet i forbindelse med sit 125 års jubilæum lejede turbåden Jeppe, som normalt sejler til øen Hven med turister. Den blev chartret til at være placeret en uge i Sydhavn og i Nordhavn, hvor de lokale menigheder rykkede deres aktiviteter ud på skibet med gudstjenester, filmaftener, babysalmesang, konfirmandundervisning, koncerter, børneaktiviteter mm. Det blev en stor succes, og Kirkefondet gik derfor i 2016 i gang med at projektere husbådskirken i samarbejde med arkitekt Mads Lund og husbådsbyggefirmaet CDesign, som var totalentreprenør på byggeriet.

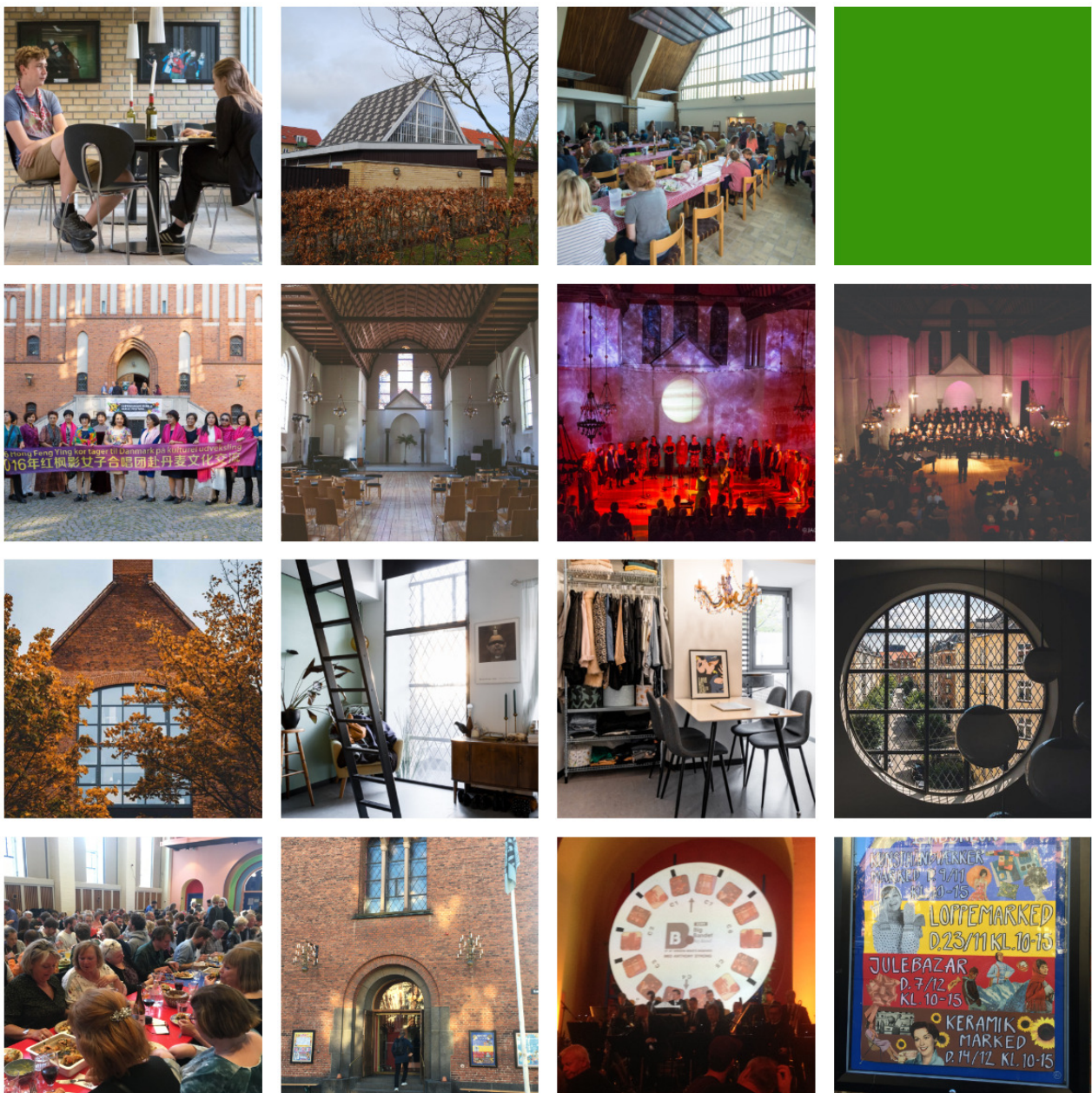
Husbådskirken er på ca. 140 m² med plads til 100 personer. Den er indrettet med et stort fleksibelt rum, som kan bruges til gudstjenester, undervisning, møder m.m. Desuden er der et lille køkken bagerst i det store rum. Der er også flytbart alter, døbefont og prædikestol, som er tegnet af arkitekt Povl Edvard Hansen, som er medlem af Kirkefondets bestyrelse, og fremstillet ved hjælp af en donation fra Chr. P. Hansens Fond. Udenfor selve huset er en stor terrasse, som giver mulighed for mange forskellige aktiviteter.

Byggeriet af husbådskirken løber op i godt 10 millioner kr., og det er finansieret af Kirkefondet. Det kan ses som Kirkefondets støtte til folkekirkens liv og vækst – til i første omgang det københavnske kirkeliv i havneområderne. Husbådskirken kan efter endt brug i Sydhavn bugseres videre – måske til Nordhavn – eller til andre havneområder rundt om i Danmark. Og denne – samt anden støtte fra Kirkefondet til at udvikle menighedsliv i København og i resten af landet – er blevet muliggjort via salget af nogle af de kirker, som er blevet lukket i København de seneste godt 10 år, hvorefter de hjemfaldt til Kirkefondet.

Kirkesalget afsluttet

Allerede da Sjælør kirke lukkede i april 2009, var det holdningen i Kirkefondet, at de lukkede kirker, som måtte hjemfalde til Kirkefondet (som det var formuleret i skøderne for ejendommene), ikke skulle drives som kirker af Kirkefondet, ligesom man heller ikke ønskede at være udlejer af disse ejendomme. Målet var at afhænde dem til anden brug – helst en eller anden form for kirkelig brug – som egentlig kirke eller måske til en kirkelig organisation. Der kunne også være tale om andre former for fremtidig brug – noget socialt eller kulturelt – og da gerne noget, som kunne blive til glæde og gavn for lokalbefolkningen. De midler, som måtte komme ind ved salget af kirkerne, skulle så på anden vis bruges formålsbestemt: at støtte og virke for liv og vækst i folkekirkens menigheder. Og nu hvor en del penge så at sige er blevet kanaliseret fra en kirkelukning til bygning og åbning af en husbådskirke, finder vi det naturligt at gøre en lille status over de lukkede og videregåede Kirkefondskirker med en lille billedkavalkade, som viser, hvordan de har fundet en ny og fornuftig brug.

Fotos: Christian Blom-Bloch og Jeppe Carlsen (Sjælør), Bjørn Ross og Alexander H. Jespersen (Koncertkirken), Charlotte Lydholm (Absalon) og Viktor Funch Beck, Marianne Seistrup og Michael Seistrup (Samuels Hus)

Sjælør Kirke

Sjælør Kirke blev lukket i april 2009 og solgt til KFUM-spejderne i Danmark, der nu bruger bygningen som administrations- og spejdercenter.

Blågårds Kirke

Blågårds Kirke blev lukket med udgangen af 2013, og i april 2015 solgt til Koncertkirken, som primært bruger den til koncerter, prøver og indspilninger, men også til foredrag, konferencer, receptioner, pladeudgivelser, workshops, modeevents mm.

Samuels Kirke

Samuels Kirke, som også blev lukket med udgangen af 2013, blev i juni 2014 solgt til Boligselskabet VIBO. Bygningen rummer nu efter en gennemgribende ombygning 34 ungdomsboliger.

Absalons Kirke

Absalons Kirke blev lukket i juli 2014 og solgt til stifteren af Tiger-kæden, Lennart Lajboschitz, som efterfølgende har omdannet kirkebygningen til Folkehuset Absalon – en form for moderne forsamlingshus med et væld af aktiviteter og tilbud i form af bordtennis, brætspil, musik, film, banko, fællesspisning, cafe, fest og foredrag.

Fredens Kirke

Fredens Kirke er blevet lukket med udgangen af september måned 2019. Modsat de øvrige af de lukkede Kirkefondskirker vil Fredens Kirke fortsat danne ramme om kirkelige aktiviteter – også gudstjenester mm. – idet kirken overtages af Fredens og Nazaret Menighedsfællesskab. Målsætningen er at skabe langsigtede rammer for menighedens høje aktivitetsniveau for at have en platform for nye gudstjenestemiljøer og mødeformer i samskabelse med aktører og partnerskaber i sognet. Bl.a. lejes den nu lukkede kirke ud til International Christian Community.

Projektengagement

En af de måder, hvorpå Kirkefondet forsøger at give sit bud på, hvad der kan være folkekirkens svar på de mange forandringer i samfundet, er engagement i forskellige former for udviklingsprojekter.

”Det kan du tro, vi taler om”

Igen i år var vi så heldige at få støtte fra Den Folkekirkelige Udviklingsfond til projektet ”Det kan du tro, vi taler om”. Formålet med dette projekt er at undersøge, hvordan der til brug i folkekirken kan udvikles aktiviteter med fokus på eksistentielle samtaler blandt unge. Samtidig uddannes unge til at stå for samtaler om tro blandt andre jævnaldrende. Projektet afvikles i samarbejde med KFUM og KFUK i Danmark, som stiller en konsulent til rådighed med erfaring fra arbejdet blandt unge. Desuden er ungdomspræsten i Viborg med i projektet. Den folkekirkelige Udviklingsfond støtter med kr. 367.000, ligesom der lokalt ydes støtte fra bl.a. Y’s Men’s klubber m.m. Der er nu samlet en gruppe på 4 unge, som sammen med en lokal styregruppe i Viborg, er i gang med at skabe aktiviteter, hvor unge og voksne mødes i en ligeværdig samtale om de store spørgsmål enten i kirkerum eller i andre ”særlige rum”. Sideløbende er man så småt i gang med at udvikle det korte forløb, hvor de 4 unge uddannes til at være trossamtale-ledere for andre unge.

”Dåb i dag” fortsat

I løbet af året er der fortsat blevet arbejdet videre med det forrige udviklingsprojekt ”Dåb i dag”. Der er udkommet et særnummer af Kirken i dag med temaet ”Dåb i dag”, der blev sendt ud til alle menighedsrådsformænd og præster. Det er bl.a. en opsamling af de

mange erfaringer og indsigter fra projektet – f.eks. arbejdet med særlige dåbsgudstjenester, drop-in-dåb, dåbsklude, dåbsjubileum og hjælp til forældrenes samtale om dåb eller ej. Desuden har Kirkefondet nu udviklet et særligt tilbud, hvor de lokale sogne kan få sat fokus på dåben gennem en rapport, som analyserer deres egne aktuelle ”dåbstal” og medlemsprocenter, ligesom de også tilbydes workshops og foredrag om emnet.

Erhvervs-ph.d.

Kirkefondets udviklingskonsulent, Dorte Kappelgaard, er nu på vej ind i den afsluttende fase af sin erhvervs-ph.d., som støttes af Innovationsfonden og Kirkefondet. Hun undersøger, hvordan man som konsulent på kirkeligt grundlag kan understøtte sognekirker i at udvikle tiltag, der møder lokale eksistentielle behov. Hun har som et led i sin ph.d. haft udviklingsforløb i to sogne, et midtjysk sogn, hvor man bl.a. som kirke ønskede at række ud med tilbud til de mange østeuropæere i sognet, og et københavnsk sogn, hvor der bl.a. blev udviklet et tilbud om refleksions-gåture i tilknytning til søndagens gudstjeneste. Desuden har hun foretaget en omfattende research blandt andre konsulenter og igangsættere i den kirkelige verden for at samle deres erfaring og viden om at udvikle tiltag i lokale sognekirker i folkekirken.

”Velkommen i folkekirken”

Her i efteråret har udviklingskonsulent Berit Weigand Berg afsluttet et projekt, som har haft fokus på genindmeldelse i folkekirken. Det er lavet i samarbejde med Helsingør stift, hvor det har været et ønske at få nogle lettilgængelige redskaber til at modtage voksne, der gerne vil ny- eller genindmeldes. Med viden fra interviews af en række genindmeldte personer er der udarbejdet og udsendt et lille hæfte ”Velkommen i folkekirken” til alle sogne i Helsingør Stift. I dette hæfte kan man bl.a. finde inspiration til at byde de ”nye” velkommen i kirken. Hæftet kan ses på www.kirkefondet.dk

Kirken i byen

Hvis man tør stole på fremtidsforskerne, så vil det fortsat være vigtigt for folkekirken at fokusere særligt på, hvordan man kan være i kirke i de mange nye byområder, som vil vokse frem i de kommende år. For som Marianne Levinsen fra Center for Fremtidsforskning forklarede det på en netværksdag arrangeret af Kirkefondet, så ”springer Danmark i by”, fordi flere og flere bliver ved med at flytte ind til byerne. Ikke kun de store byer, men også mindre byer er i vækst.

Netværksdagen, som fandt sted i Kirken i Ørestad, var den første i et erfaringsnetværk af sogne og provstier, som oplever stor befolkningsvækst. I alt 10 sogne/provstier var repræsenteret på den første dag. Ideen er, at netværket mødes rundt om i landet hos hinanden to gange om året, hvor der så vil være erfaringsudveksling, eksterne oplæg samt introduktion til værktøjer til det lokale arbejde med at udvikle kirkelivet i takt med befolkningstilvæksten.

Sideløbende med dette er Kirkefondet fortsat i gang med et 2-årigt aktionsforskningsprojekt i Skalborg Sogn i samarbejde med sognet og Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter (FUV). Projektet har bl.a. til formål at finde ud af, hvordan folkekirken kan være relevant og nærværende til stede i Skalborg Sogn, som er en forstad under forandring og med forventet stor befolkningstilvækst. Og det sker i et deltagerbaseret videns- og udviklingsprojekt med en høj grad af inddragelse af sognets og lokalområdets beboere, hvor de inviteres til at være med til at udvikle kirkens tilbud og tiltag og styrke folkekirkens tilstedeværelse i bydelen.

Kirkelivet i København støttes ikke kun ved, at husbådskirken stilles til rådighed for Sydhavn sogn. Kirkefondets bestyrelse har også besluttet, at der for nogle af de midler, som er kommet ind ved salg af de lukkede kirker, stilles konsulenthjælp til rådighed for de københavnske sogne, som oplever stor befolkningsvækst. Det sker allerede nu i Islands Brygges Sogn, som er midt i et 3-årigt forløb med Lokal Kirkeudvikling med særligt fokus på, hvordan man skal være kirke i den nye bydel Ørestad. Der er desuden en dialog i gang med biskop og provster i København for at afdække, hvilke andre

lokalområder i byen som kan have behov for og ønske om at udvikle menighedslivet i takt med, at nye boliger skyder op.

En del af noget større – inspiration udefra

For hele tiden at have noget at øse af og for vedvarende at kunne give inspiration videre til folkekirken, så er det vigtigt for Kirkefondet at høste erfaringer og viden uden for landets grænser. Der er en lang tradition for at samarbejde med det økumeniske fællesskab Taizé i Frankrig om udgivelse af sange og bønner til andagter, gudstjenester m.m. Kirkefondet har også et samarbejde med Wild Goose Ressource Group, der er knyttet til den skotske ø Iona. Her har vi haft studieture og kurser, men også udgivelser af sange, musik, bønner, liturgier m.m., som på forskellig vis er inspireret af den keltiske spiritualitet.

I de senere år er der også ved studieture og lign. hentet megen inspiration fra den protestantiske kirke i Holland, som bl.a. er langt fremme med at opbygge menigheder og lade kirken være til stede på mange forskellige utraditionelle måder i nye bydele i de større hollandske byer. De arbejder med pop-up-kirker, ”tiny churches”, mobile kirker og meget mere. Som en udløber af relationerne til Holland har Kirkefondet desuden været med til i FUV-regi at arrangere studietur til Holland for præster med den fine titel: ”Ecclesia semper reformanda est: fornyelse af arkitektur, liturgi og kirkeforståelse”.

Endelig har vi stor glæde af at være med i et nordisk netværk, hvor vi hvert år samles med de personer, som i Norge, Sverige og Finland også arbejder med kirkeudvikling/menighetsudvikling. I det forløbne år har vi også været beriget med besøg fra bl.a. Norge (ledende medarbejdere fra kirkerådet og fra landets stifter), Malmø og Finland, hvor vi har fået mulighed for at give videre af vore erfaringer. Vi har bl.a. fortalt om udviklingsprojektet ”Dåb i dag”, om frivillighed i folkekirken, og om hvordan kirker kan bruges alternativt enten efter lukning, eller når gamle landsbykirker omdannes og kan bruges til andet og mere end gudstjenester og kirkelige handlinger.

Det daglige engagement i folkekirken liv og vækst

Heldigvis er der fortsat godt gang i Kirkefondets mange løbende og faste aktiviteter, som på forskellig vis understøtter og bidrager til udvikling i folkekirken.

Konsulentopgaver

Der har i årets løb været mange forskelligartede konsulentopgaver af kortere og længere varighed i f.eks. Adventskirken, Solrød, Skt. Povls kirke, Grøndalskirken, Bjerning, Vipperød og Skanderborg. Det er alt fra korte workshops om frivillighed i folkekirken, visionsdage med afsæt i sogneprofiler til længerevarende forløb som f.eks. i Skanderborg, hvor det er en lang afklaringsproces frem mod bygning af den tredje kirke i sognet. Hvad skal den kunne? Hvad skal den bruges til? Hvordan skal den spille sammen med de to gamle kirker i sognet? I Bjerning har opgaven været noget anderledes, her drejer det sig om, hvad man kan bruge kirken til fremadrettet efter at man har fået lov at fjerne alle bænke mv. og dermed kan nyindrette kirken til en mere udvidet brug til gavn for lokalsamfundet. Som noget nyt har vi også afholdt en workshop om folkekirkens kerneopgaver, målsætninger og udviklingspunkter for provster og stiftspersonale i Aalborg stift. Kirkefondets medarbejdere har desuden holdt foredrag, oplæg mm. rundt lokalt i sogne, provstier mm., men også på nationalt niveau med foredrag om frivillighed i folkekirken for alle deltagerne på årsmøde for Landsforeningen af Menighedsråd og med en slags ”folkekirkens status” for deltagere på årsmøde for DSUK (Danske Sømands- og Udlandskirker).

Lokal Kirkeudvikling

Mht. Lokal Kirkeudvikling så er der pt. gang i en 3-årig proces i Vollsmose i samarbejde med sognepræst Povl Götke, som er ansat der på halv tid som udviklingspræst. I dette udviklingsforløb handler det bl.a. om at arbejde med hvordan kirken kan finde en vigtig plads i et lokalsamfund, som er præget af mange forskellige religioner og kulturer. Hvordan kan kirken i dens virke rumme andre etniciteter og grupper end de kristne og være en ressource for beboerne i Vollsmose?

”Kirken i dag”

Der er stadig mange, som abonnerer på Kirken i Dag. Og jævnligt udtrykkes der tilfredshed med den måde de forskellige temaer bliver behandlet på i tidsskriftet, som udkommer 4 gange årligt. Det er i den forbindelse en stor hjælp, at der fortsat er ”eksperter” på de forskellige temaer, som vil stille deres viden og tid til rådighed – både som skribenter og som deltagere i vore redaktionsgrupper for de enkelte numre. En stor tak til alle jer, som på den måde hjælper Kirkefondet med at videreformidle inspiration til støtte for liv og vækst i folkekirken. I 2019 har temaerne været: Dåb i dag, Kirken udendørs, Kirken og samfundet og årets sidste tema bliver om det aktive kirkerum.

Udgivelser

I år er det 20 år siden den første ungdomspræst blev ansat, og i den anledning udkom antologien ”Aldrig har jeg følt mig mere velkommen” med 20 års erfaringer fra arbejdet med unge og teologi. Berit Weigand Berg fra Kirkefondet var en del af redaktionsgruppen bag bogen, og den blev udgivet i samarbejde med CUR (Center for Ungdomsstudier) og udkom officielt ved et arrangement i uKirke i marts 2019.

I maj udgav Kirkefondet en ny sangbog og CD ”Himlen og jorden skal feste - 70 salmer og sange fra verden” redigeret af Peter og Betty Arendt. Udgivelserne er en opfølger til ”Vi har et håb”, som Kirkefondet udgav i 2002. Bogen og CD'en blev præsenteret ved to meget velbesøgte koncerter på Himmelske Dage i Herning.

Kirkefondet har desuden bidraget med en artikel om liturgisk fornyelse til et nummer af Kritisk Forum for Praktisk Teologi i 2019 og til en antologi om drop-in dåb.

Sogne- og provstianalyser

Der er fortsat stor efterspørgsel på sogne- og provstianalyser m.m. fra Kirkefondet. I 2019 har der heldigvis ikke været de store udfordringer med databaser og tabeller fra Danmarks Statistik. I et forsøg på at undgå de kaotiske tilstande, som prægede 2017 og 2018, har der i 2019 været møder med FUV og Kirkeministeriet for at få afklaret fremtiden og ansvaret for de tabeller mm., som danner grundlag for at kunne trække de vigtige demografiske oplysninger til sogne og provstier. Og det ser ud til at ansvaret for vedligehold og drift af den såkaldte Stathost vil lande hos FUV. Desuden er Kirkefondets analysekonsulent, Sille Fusager, med i en arbejdsgruppe, som skal arbejde med at gøre FUV klar til at være formidler af relevant kirkestatistik.

Vejkirker

I år er der i alt 431 vejkirker, heraf knap 200 som cykelvenlige vejkirker. Den nye vejkirke database, som blev implementeret sidste år, har forenklet nogle af processerne med korrektur, fakturering m.m., men der er stadig mange brugere, der lige skal vænne sig til den nye form.

I forbindelse med vejkirkerne har vi i løbet af året været i gang med at udvikle ”Det aktive kirkerum” som et tilbud til de mange vejkirker m.fl. Ideen er at hjælpe de lokale kirker til at skabe kirkerum, hvor man både kan få en relevant kulturel/kulturhistorisk oplevelse, men også samtidig skabe rum for refleksion og andagt. Der bliver lagt vægt på at aktivere de ting, der allerede er i kirkerummet, men der er også et ønske om evt. at udvikle nye udgivelser og hjælpemidler.

Indtil videre har vi udgivet et idékatalog med idéer til at ”aktivere” kirkerummet, og årets sidste nummer af ”Kirken i dag” beskæftiger sig også med dette tema.

Samarbejde

Kirkefondet har en lang række samarbejdsrelationer, hvor vi er repræsenteret i og samarbejder med organisationer mm. som f.eks. Dansker Kirkers Råd, Danmarks Kirkelige Mediecenter, Bibelselskabet, ISOBRO og Samtaleforum.

Kirkefondet deltog på flere fronter i ”Himmelske Dage”, der blev afholdt i Herning i maj. Kirkefondet deltog med nogle workshops samt et telt på Mulighedernes Marked, som var indrettet som et kirkerum med idéer til, hvordan man kunne gøre det aktivt overfor besøgende. Omkring 600 mennesker besøgte vores telt og lod sig inspirere. Desuden var Kirkefondet aktivt involveret i planlægningen af folkekirkemødet, som nu med succes er afviklet 3 gange. Det blev også afholdt i forbindelse med Himmelske Dage.

Berit Weigand Berg er blevet valgt ind i styregruppen for det nordiske liturginetværk ”Leitourgia” og sidder desuden i København Stifts unge-udvalg.

Det organisatoriske

Kirkefondet har fortsat en meget stabil medarbejdergruppe. Eneste ændring i årets løb er, at Christine Roj Larsen er stoppet som studentermedhjælper. Hun er blevet afløst af Lauge Lindqvist, som læser teologi. Det bør også nævnes, at i årets løb er Berit Weigand Berg blevet fastansat som udviklingskonsulent, således at hun fortsætter også efter, at Dorte Kappelgaard kommer tilbage efter sin erhvervs-ph.d. i løbet af 2020.

Bestyrelsen har også en stor kontinuitet. Dog har Karen Marie Leth-Nissen valgt at stoppe i bestyrelsen i foråret 2019, hvorfor en afløser på hendes post skal vælges ved efterårets repræsentantskabsmøde. Kirkefondet har fortsat stiftsudvalg i Aarhus og Helsingør stifter. I Aarhus er der i det forløbne år afviklet endnu en velbesøgt temaaften – denne gang til en drøftelse af, om kirkegårde er et aktiv for folkekirken eller en økonomisk møllesten. I Helsingør inviterer man i november 2019 i samarbejde med distriktsforeningerne i stiftet til debat om et vigtigt og aktuelt emne – nemlig hvordan vi får sat gang i en bred debat om dåbens indhold. Endelig har vi haft følere ude med henblik på at få sammensat et stiftsudvalg i Aalborg stift.

Et samfund i forandring – Kirkefondet bidrager til folkekirken svar!

Beretningen har forhåbentlig vist, at Kirkefondet forsøger at bidrage med svar til, hvordan folkekirken kan udvikle sig i et samfund i forandring. Men vi er ikke alene i ønsket om at udvikle folkekirken. Man kan vel sige, at vi er afhængige af at samarbejde med en række organisationer, institutioner og universiteter, ligesom vi er medlem af en række paraplyorganisationer og fællesskaber og deltager i en række netværk. Gennem det samarbejde får vi inspiration, udveksler og udvikler ideer, der på den måde bidrager til at nå såvel egne, som fælles mål.

Kirkefondet er en mindre organisation, der er dybt afhængig af engagementet fra såvel frivillige som ansatte. Derfor en stor tak til alle jer, der har bidraget til det seneste års resultater. En særlig tak skal lyde til vores stab af ansatte under ledelse af vores generalsekretær – jeres beredvillighed, entusiasme og iderigdom er en helt grundlæggende præmis for bestyrelsens arbejde og det seneste års resultater.

På bestyrelsens vegne

Erik Møllerup

Formand

Oktober 2019